

Hemşirelik bölümü öğrencilerinin mesleğe yönelme faktörleri, mesleki imaj ve beklentilerine ilişkin görüşlerinin belirlenmesi*

Determining nursing students career orientation factors and views of professional image and expectations*

Aliye Bulut¹, Gülay Çelik², Recep Yanık³

¹Gaziantep İslam Bilim ve Teknoloji Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü, Gaziantep

²Bingöl Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Bingöl

³T.C. Sağlık Bakanlığı, Kayseri Şehir Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Kayseri

Aliye Bulut orcid.org/0000-0002-4326-0000

Gülay Çelik orcid.org/0000-0003-1504-6792

Recep Yanık orcid.org/0000-0003-1556-2519

Öz

Amaç: Bu çalışma, Bingöl Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü'nde öğrenim gören öğrencilerin mesleğe yönelme faktörleri, mesleki imaj ve beklentilerine ilişkin görüşlerini saptamak amacıyla tanımlayıcı olarak yapılmıştır.

Gereç ve Yöntem: Araştırmanın evrenini, 2018-2019 Akademik yılında Bingöl Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü'nde öğrenimlerini sürdüren 286 öğrenci oluştururken, örneklemini ise araştırmanın uygulanmasına destek veren ve katılmaya gönüllü olan 251 öğrenci oluşturmuştur. Araştırma verileri, 15 Şubat – 15 Mart 2019 tarihleri arasında toplanmıştır. Araştırma verilerinin toplanmasında, "Anket Formu" ve "Hemşirelik İmajı Ölçeği (HIÖ)" kullanılmıştır.

Bulgular: Çalışmaya 160 kadın, 91 erkek olmak üzere 251 hemşirelik öğrencisi katılmıştır. Öğrencilerin genellikle yaşadığı yer il merkezi (%65,3), baba eğitim durumları ortaöğretim (%30,7) ve anne eğitim durumları okuryazar değil (%49) şeklindedir. Öğrencilerin %28,3'ü hemşirelik bölümünden memnun olduklarını ifade etmiştir. Öğrencilerin %83,7'si üniversite öncesi mesleği tanıdığını, %58,2'si ise tekrar hemşireliği seçebileceğini ifade etmiştir. Öğrencilerin Hemşirelik İmajı Ölçeği genel görünüm alt boyutu ortalamasının 10,96±2,05 olduğu, iletişim alt boyutu ortalamasının 9,22±2,80, mesleki ve eğitsel nitelikler alt boyutu ortalamasının 20,06±3,73 ve ölçek toplam puan ortalamasının ise 40,25±6,33 olduğu saptanmıştır. Hemşirelik İmaj Ölçeği alt boyut ve toplamından alınabilecek en yüksek ve en düşük puanlara göre; çalışmaya katılan bireylerdeki hemşirelik imajının orta düzeyde olumlu olduğu söylenebilir.

Sonuç: Öğrencilerin büyük bir kısmının üniversite öncesi mesleği tanıdığı, hemşirelik imaj ölçeğinden aldıkları puan ortalamalarının yüksek olduğu (40,25±6,33) ve bu öğrencilerin hemşirelik mesleğine karşı olumlu bakış açısı sergiledikleri görülmüştür. Mesleği tanımının ve olumlu bakış açısının hemşirelik imajını etkilediği ve ölçek puan ortalamasını yükselttiği görülmüştür. Bu sonuçlar doğrultusunda, öğrencilere üniversiteye başlamadan önceki eğitim hayatlarında meslek tanıtımlarının ve eğitimlerinin verilmesi, hemşirelik mesleğinin rol ve sorumluluklarının anlatılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik öğrencileri, mesleki imaj, mesleğe yönelme faktörleri

Abstract

Objective: This study was carried out as a descriptive study in order to determine the opinions of students who are studying in Bingöl University Faculty of Health Sciences Nursing Department related to their occupational image and expectations.

Material and Methods: The population of the study consisted of 286 students attending Bingöl University Faculty of Health Sciences Nursing Department in 2018-2019 Academic Year while the sample consisted of 251 students who volunteered to participate in the study. The data were collected between 15 February and 15 March 2019. "Survey Form" and "Nursing Image Scale (SC), were used to collect the data.

Results: The study included 251 nursing students (160 females and 91 males). The place where the students generally live is the provincial center (65.3%), the father education status is secondary education (30.7%) and the mother education status is not literate (49%). 28.3% of the students stated that they were satisfied with the nursing department. 83.7% of the students stated that they knew the profession before the university and 58.2% stated that they could choose nursing again. The mean size of the sub-dimension of the students is 10.96 ± 2.05, the mean of communication sub-dimension is 9.22 ± 2.80, the mean of vocational and educational qualifications sub-dimension is 20.06 ± 3.73 and the total score of the scale is 40.25 ± 6.33. According to the highest and the lowest scores that can be obtained from the subscale and total of Nursing Image Scale; it can be said that the nursing image of the participants was moderately positive.

Conclusion: It was observed that the majority of the students knew the profession before the university and the mean scores they received from the nursing image scale were high (40.25 ± 6.33) and they showed a positive perspective towards the nursing profession. It has been observed that recognition of the profession and positive outlook affect the image of nursing and increase the average score of the scale. In line with these results, it is recommended that the students should be given occupational presentations and trainings in the educational life prior to starting university and the roles and responsibilities of the nursing profession should be explained.

Key words: Nursing students, professional image, career orientation factors

Giriş

Meslek seçimi bireyin yaşamında en önemli dönüm noktalarından birisidir. Bireysel özellikler, toplumunun yapısı, aile yapısı, ülke politikası, ekonomik nedenler, iş bulma olanağı, mesleğin geleceği, geleceğe yönelik planlar kişinin meslek seçimini etkilemektedir. Ülkemizde çoğu zaman meslek seçimi bireyin isteği dışında ve seçtiği mesleği tanımadan gerçekleşmektedir (1).

İmaj kavramı; bir kişi, kurum, marka, obje ya da düşünce- nin zihinlerde isteyerek veya istemeyerek bırakmış olduğu fikir ve izlenimlerdir (2). Diğer bir deyişle imaj, kamuoyunun herhangi bir kişi veya kurumla ilgili olumlu veya olumsuz yöndeki görünen ve gözlenebilen tutum ve çağrışımlarıdır (1). Mesleki imaj kavramı ise, bir meslek hakkında toplum zihninde oluşan inanç, düşünce, kanaat ve izlenimlerin tümünü akla getirmektedir (3). Meslek çalışanlarının tutum ve davranışları, eğitim düzeyi, ekonomik durumu, aile durumu gibi özelliklerin yanı sıra görevin toplum için yararlılık derecesi ve toplumdaki etkisi gibi faktörler; bir mesleğin imajını etkileyen belli başlı ölçütlerdir (3).

Hemşirelik, kuramsal bilgi ve beceriyi içeren uygulamalı bir sağlık disiplini olup bireyin, ailenin ve toplumun mevcut ve olası fizyolojik ve psikososyal gereksinimlerinin holistik ve hümanistik bir yaklaşımla tanımlanmasını ve giderilmesini hedefleyen bir meslektir (4). Türk Hemşireler Derneği'nin tanıma göre; "Hemşirelik, bireyin, ailenin ve toplumun sağlığını ve esenliğini koruma, geliştirme ve hastalık halinde iyileştirme amacına yönelik hemşirelik hizmetlerinin planlanması, örgütlenmesi, uygulanması, değerlendirilmesinden, bu kişilerin eğitiminden sorumlu bilim ve sanattan oluşan bir sağlık disiplini. Toplum tarafından hemşirelik mesleğinin eğitimi, görev ve sorumlulukları, ekonomik ve sosyal yönü yeteri kadar bilinmediğinden bu mesleğin toplumun olumsuz değer ve yargılarından etkilendiği saptanmıştır. Bu nedenle Türkiye'de ve dünyada hemşirelik mesleğinin, sağlık ekibi içerisinde önemli bir yere sahip olmasına rağmen hak ettiği değeri kazanamadığı söylenebilir (5). Hemşirelik imajı ise, birey-

lerin hemşirelik mesleğine ilişkin görüş ve tutumlarının birleşmesiyle oluşmaktadır (2). Bu imaj; hemşirelerin iş memnuniyeti ve mesleki etkinlikleri üzerinde etkili bir faktör olmanın yanı sıra öğrencilerin mesleki seçiminde de baskın rol oynamaktadır (6).

Literatürde hemşirelik mesleğinin imajının belirlenmesine yönelik sınırlı sayıda çalışma bulunmaktadır (5,7,8,9). Erkek öğrencilerle yapılan bir çalışmada öğrencilerin %67,3'ü hemşirelik mesleğinin toplumsal imajının iyi olduğunu belirtmiştir (10). Bir çalışmada ise; 2001 ve 2004 yılları arasında, 144 internet sitesinde yer alan bilgiler analiz edilmiş ve internet sitelerinin yaklaşık %70'i hemşireleri zeki ve eğitilmiş, %60'ı ise saygı değer, sorumluluk sahibi, işine bağlı, yeterli ve güvenilir bulmuştur. 2001 yılında hemşirelerin %70'nin uzmanlık bilgisine ve yeteneğine ihtiyacı olduğu ifade edilirken, bu oran 2004 yılında % 62'ye gerilemiştir. Hemşirelerin işine bağlılığı, bakımlılığı ve otoriter davranış sergileme imajı azalırken; araştırma odaklı olma, mesleki açıdan yeterli olma, güçlü ve yaratıcılık özelliklerinin 2004 yılında 2001 yılına oranla daha fazla ön plana çıktığı saptanmıştır (11).

Çalışma sonuçları geçmişten günümüze gelen hemşirelik mesleği ile ilgili mesleki statü, eğitim seviyesindeki farklılıklar gibi sorunların toplumdaki hemşirelik algısı ile gerçek hemşirelik kavramı arasında farklar olduğunu ortaya koymaktadır (5,12). Gerçek anlamda ise hemşirelik bireye bilimsel bilgiler ışığında bütüncül yaklaşımla bakım sunarak yaşam kalitesini ve sağlığı yükseltmeyi hedef edinmiş profesyonel bir meslek olarak tanımlanmaktadır (13). Hemşirelikte olumlu bir imaja sahip olmak; hemşirelerin iş memnuniyetini artırmada, mesleki başarılarını ve etkinliklerini ortaya koymada önem taşımaktadır. Hemşirelik mesleğinin geliştirilmesi için mesleği seven ve sahiplenen, mesleki bakım uygulamalarında kalifiye ve sorumluluk sahibi meslek üyelerine gereksinim vardır. Bu gereksinim ise hemşire adayları olan lisans öğrencileri ile karşılanacaktır (14).

Bu çalışma, üniversitede öğrenim gören lisans düzeyi hemşirelik öğrencilerinin mesleğe yönelme, mesleki imaj

ve beklentilerini saptamak ve değerlendirmek amacı ile yapılmıştır.

Gereç ve Yöntem

Araştırma Bingöl Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü'nde öğrenim gören öğrencilerin mesleğe yönelme faktörleri, mesleki imaj ve beklentilerine ilişkin görüşlerini saptamak amacıyla tanımlayıcı olarak yapılmıştır. Araştırmanın evrenini, 2018-2019 Akademik yılında Bingöl Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü'nde öğrenimlerini sürdüren 286 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmanın örneklemini, örneklem seçimine gidilmeksizin, Bingöl Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü'nde öğrenimlerini sürdüren, araştırmanın uygulanmasına destek veren ve katılmaya gönüllü olan 251 öğrenci oluşturmuştur.

Verilerin toplanmasında araştırmacı tarafından oluşturulan 16 soruluk "Anket Formu" ve "Hemşirelik İmajı Ölçeği (HİÖ)" kullanılmıştır. Literatürden (5,7,15) destek alınarak oluşturulan öğrencilerin sosyo-demografik özellikleri ile mesleğe yönelik görüşlerini belirleyen 16 sorudan oluşan bir anket formu yer almaktadır. Bu bölümdeki sorular 'evet-hayır', çoktan seçmeli ve açık uçlu sorulardan oluşmaktadır.

Hemşirelik İmajı Ölçeği, Özsoy (16) tarafından anket formu şeklinde geliştirilmiş, Çınar ve Demir (8 tarafından gerekli analizleri yapılarak ölçek haline getirilmiştir. Ölçeğin test-tekrar test güvenilirlik katsayısı 0,70 ve Cronbachalfa katsayısı 0,81 (iç tutarlılık) olarak belirlenmiştir. Ölçek toplumun hemşirelik imajını ölçmek için bireylerin hemşirelik mesleği imajına yönelik görüşlerini içeren 28 maddeden oluşmaktadır. Ancak kullanılan ölçekteki 1 ifade etik kurul izni alma sürecinde sakıncalı bulunarak çıkarılmış, bu nedenle ölçek 27 maddeli şekli ile uygulanmıştır. Genel görünüm

alt boyutu 6, iletişim alt boyutu 6, eğitsel ve mesleki nitelikler alt boyutu 15 ifadeden oluşmaktadır.

27 maddelik ölçeğin toplamının Cronbach alfa katsayısı 0,85 olarak bulunmuştur. "Genel Görünüm" alt boyutuna ilişkin 7 madde, "İletişim" alt boyutuna ilişkin 6 madde ve "Mesleki ve Eğitimsel Nitelikler" alt boyutuna ilişkin 15 madde bulunmaktadır.

Hemşirelik bölümü öğrencilerinin mesleğe yönelme faktörleri, mesleki imaj ve beklentilerine ilişkin görüşlerinin belirlenmesi - Bulut A, Çelik G.ve Yanık R.

Toplumdaki kişilerin hemşirelik imajını belirlemek için kullanılan ifadeler şöyle puanlanmıştır: "Katılıyorum" (3 puan), "Kısmen Katılıyorum" (2 puan), "Katılmıyorum" (1 puan)'dur. Bu ölçekte bulunan ters yapıdaki 4. maddenin veri kodlaması ve değerlendirilmesinde ters yol izlenerek "Katılıyorum" (1 puan), "Kısmen Katılıyorum" (2 puan), "Katılmıyorum" (3 puan) olarak puanlandırılmaktadır. Üç dereceli likert tipi hazırlanan bu ölçekten alınabilecek en düşük puan 27, en yüksek puan 81'tür. Toplam puanın yükselmesi hemşirelik imajının olumlu olduğunu göstermektedir (Özsoy 2000).

Araştırmadan elde edilen veriler, Statistical Programme for Social Sciences (SPSS) for Windows 22 programı kullanılarak değerlendirilmiştir. Verilerin analizinde tanımlayıcı istatistikler; sayı, yüzde, minimum ve maksimum değerler, ortalama ve standart sapma olarak verilmiştir. Anlamlılık $p < 0,05$ alınarak değerlendirilmiştir.

Bulgular

Bu bölümde sırasıyla; araştırmaya katılan öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerine, hemşirelik mesleğini tercih etme nedenlerine ve mesleğe bakış açlarına dair görüşlerine, HİÖ'den aldıkları minimum, maksimum puanlar ve puan ortalamalarına ve öğrencilerin bazı özelliklerine göre ölçek toplam ve alt boyut puan ortalamalarının dağılımına ilişkin veriler yer almaktadır

Tablo1. Öğrencilerin sosyo-demografik özellikleri (N=251).

Sosyo-demografik özellikler	Sayı	%
Cinsiyet		
Kadın	160	63,7
Erkek	91	36,3
Sınıf		
1. Sınıf	63	25,1
2. Sınıf	60	23,9
3. Sınıf	64	25,5
4. Sınıf	64	25,5
Yaşadığı Yer		
İl Merkezi	164	65,3
İlçe	182	32,7
Köy	5	2

Üniversitede okuyan kardeş		
Var	101	40,2
Yok	150	59,8
Üniversite okuyan kardeşin okuduğu fakülte (n=82)		
Sağlık bilimleri	48	19,1
Fen edebiyat	42	16,7
İlahiyat	5	2
İktisat	4	1,6
Besyo	1	0,5
Baba eğitim durumu		
Okuryazar değil	34	13,5
Okuryazar	22	8,8
İlköğretim	68	27,1
Ortaöğretim	77	30,7
Üniversite veya üzeri	18	7,2
Anne eğitim durumu		
Okuryazar değil	123	49
Okuryazar	41	16,3
İlköğretim	68	27,1
Ortaöğretim	18	7,2
Üniversite veya üzeri	1	0,4
Baba mesleği		
İşsiz	15	6
Memur	41	16,3
İşçi	34	13,5
Esnaf	141	56,2
Emekli	20	8
Anne mesleği		
Memur	1	0,4
Ev hanımı	250	99,6
Oturulan ev		
Kendimize ait	204	81,3
Kiralık	35	13,9
Aile veya akrabaya ait	12	4,8
Ekonomik durum		
Çok iyi	7	2,8
İyi	41	16,3
Orta düzeyde	166	66,1
Yetersiz	30	12
Çok kötü	7	2,8

Öğrencilerin yaş ortalaması 20,46 (18-26) olarak bulunmuştur. Çalışmaya katılan öğrencilerin çoğunluğu (%65,3) il merkezinde yaşadığını ifade etmiştir. Öğrencilerin babalarının eğitim durumu en fazla ortaöğretim (%30,7), annelerinin eğitim durumu ise en fazla okuryazar değil (%49) şeklinde bulunmuştur. Babaların çoğunluğunun esnaf olduğu (%56,2); annelerin ise genellikle ev hanımı (%99,6) olduğu belirlenmiştir. Çalışmaya katılan öğrencilerin %66,1'nin ekonomik durumunun orta düzeyde olduğu belirlenmiştir.

Tablo 2. Öğrencilerin hemşirelik mesleğine yönelmelerine ve mesleğe bakış açısına ilişkin özellikleri (N=251).

Sosyo-demografik özellikler	Sayı	%
Ailede veya yakın çevrede hemşirelik mesleğini seçme durumu		
Var	169	67,3
Yok	82	32,7
Üniversite öncesi mesleği tanıma		
Evet	210	83,7
Hayır	41	16,3
Hemşirelik mesleğini seçme nedeni		
Ailem istedi	56	22,3
Ben istedim	67	26,7
Puan nedeniyle	32	12,7
Kolay iş	93	37,1
Rehber hoca yönlendirmesi	3	1,2
Hemşirelik bölümünden memnuniyet		
Memnunum	71	28,3
Orta düzeyde memnunum	136	54,2
Memnun değilim	26	10,4
Bölümü değiştirmek istiyorum	10	4
Okulu bırakmak istiyorum	8	3,2
Üniversiteye başlamadan önce mesleğe bakış		
Çok olumlu	27	10,8
Olumlu	90	35,9
Orta düzeyde olumlu	97	38,6
Olumsuz	37	14,7
Tekrar hemşireliği seçme isteği		
Evet	146	58,2
Hayır	105	41,8

Öğrencilerin aile ve yakın çevrelerinde hemşirelik mesleğini seçmiş kişilerin bulunduğu (67,3), büyük çoğunluğun (%83,7) üniversiteye başlamadan önce hemşirelik mesleği hakkında bilgi sahibi olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin çoğunluğunun (%37,1) kolay iş nedeniyle hemşirelik mesleğine yöneldiği, hemşirelik bölümünden orta düzeyde memnun olduğu (%54,2) ve üniversiteye başlamadan önce mesleğe bakışlarının orta düzeyde olumlu olduğu (%38,6) saptanmıştır. Öğrencilerin %58,2'si tekrar hemşireliği seçebileceğini ifade etmiştir.

Tablo 3. Öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıfa göre hemşirelik bölümünden memnuniyet dağılımı (N=251).

Sınıf	Memnuniyet		Orta düzeyde memnun		Memnun değil*		Toplam	
	n	%	n	%	n	%	n	%
1. sınıf	22	30,9	34	25	7	15,9	63	25,1
2. sınıf	8	11,2	38	27,9	14	31,8	60	23,9
3. sınıf	17	23,9	35	25,7	12	18,9	64	25,4
4. sınıf	24	33,8	29	21,3	11	27,7	64	25,4
Toplam	71	28,2	136	54,1	44	17,5	251	100,0

* Bölümü değiştirmek ve okulu bırakmak istiyorum diyenler bu gruba dahil edildi.

Tablo 3'de öğrencilerin buldukları sınıflara göre bölümden memnuniyet dağılımı incelendiğinde, en fazla birinci sınıfların memnun olduğu (%30,9), öğrencilerin geneline bakıldığında ise orta düzeyde memnun oldukları (%54,1) görülmektedir.

Tablo 4. Öğrencilerin HİÖ'den aldıkları minimum, maksimum puanlar ve puan ortalamaları.

HİÖ alt boyutlar	Minimum	Maximum	Ortalama	Standart Sapma
Genel görünüm	6	17	10,96	2,05
İletişim	6	18	9,22	2,80
Mesleki ve eğitsel nitelikler	15	34	20,06	3,73
Toplam	29	64	40,25	6,33

Tablo 4 incelendiğinde; genel görünüm alt boyutu ortalamasının 10,96±2,05 olduğu, iletişim alt boyutu ortalamasının 9,22±2,80, mesleki ve eğitsel nitelikler alt boyutu ortalamasının 20,06±3,73 ve ölçek toplam puan ortalamasının ise 40,25±6,33 olduğu saptanmıştır.

Tablo 5'te öğrencilerin bazı özelliklerine göre HİÖ toplamından ve alt boyutlarından aldıkları puan ortalamaları incelendiğinde; sınıf düzeyine göre iletişim ve mesleki- eğitsel nitelikler alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu ($p<0,005$), genel görünüm alt boyutu ve toplam puanda ise anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır ($p>0,05$). Öğrencilerin ekonomik durumlarına göre, mesleki ve eğitsel alt boyutu puan ortalamaları arasında anlamlı fark olduğu ($p<0,005$) belirlenmiştir. Öğrencilerin ekonomik durumları kötüleştikçe, ölçek toplam puan ortalamaları azalmaktadır. Öğrencilerin tekrar hemşireliği seçme isteği durumuna göre, genel görünüm, iletişim ve ölçek toplam puan ortalamaları arasında anlamlı fark olduğu belirlenmiştir ($p<0,005$).

Tartışma

Öğrencilerin mesleğe yönelme faktörleri, mesleki imaj ve beklentilerine ilişkin görüşlerini saptamak amacıyla yapılan çalışmada, sınıf düzeyine göre iletişim ve mesleki- eğitsel nitelikler alt boyutunda; ekonomik durumlarına göre, mesleki ve eğitsel alt boyutu puan ortalamaları ara-

sında ve öğrencilerin tekrar hemşireliği seçme isteği durumuna göre, genel görünüm, iletişim ve ölçek toplam puan ortalamaları arasında anlamlı fark olduğu belirlenmiştir ($p<0,005$).

Dünyada kadın cinsiyetinin baskın olduğu bir meslek olarak bilinen hemşirelik; kadının şefkatli, bakım verici rolü ve doğasında bulunan fedakarlık ile özdeşleşmiştir. Hemşirelik Kanunu'nda yapılan yasal düzenlemeler ile hemşirelikte cinsiyet ayırımı ortadan kalkmış, günümüzde erkekler, yasal olarak hemşirelik mesleğinin bir üyesi olabilmektedir (17). Yapılan bu düzenlemenin uygulamadaki etkisiyle erkek hemşirelerin sayısında artış dikkat çekmekle birlikte, halen kadın sayısının fazla olduğu görülmektedir. Hemşirelik imajını etkileyen faktörleri değerlendiren çalışmalar, cinsiyet ile imaj arasında bir ilişki olmadığını göstermektedir (15). Çalışmamızda da, literatürde yer alan çalışma sonuçları ile benzer şekilde ilişki bulunamamıştır (Tablo 5).

Anne ve babanın eğitim durumlarına ve mesleklerine bakılacak olursa, babaların eğitim düzeyinin büyük oranda (%30,7) ortaöğretim olup, çoğunluğunun esnaf oldukları (%56,2); annelerin ise genellikle okuryazar olmadığı (%49) ve çoğunlukla ev hanımı (%99,6) oldukları saptanmıştır. Ailelerin çoğunluğunun gelir durumu ise orta seviyededir. Başka bir çalışmada ise, hemşirelik öğrencilerinin %67,2'sinin orta gelirli ailelerden geldiği saptanmıştır (18). Çalışmamızda da literatüre benzer şekilde öğrencilerin çoğunluğunun aile gelir durumlarının orta olduğu, ebeveynlerin eğitim düzeylerinin düşük olduğu, annelerinin genellikle ev hanımı, babalarının ise esnaf olduğu görülmektedir (Tablo 1). Çalışma sonuçları aile gelir düzeyi düşük olan öğrencilerin iş bulma kolaylığı ve aile ekonomisine katkıda bulunmak için hemşirelik mesleğini seçtiklerini ve ebeveynlerin eğitim düzeyinin düşük olmasının da bu durumu etkilediğini düşündürmektedir.

Çalışmamızda öğrencilerin çoğunluğunun (%67,3) aile veya çevresinde hemşire bulunmaktadır (Tablo 2). Hemşire yakını olan öğrencilerin hemşireliği tercih etme oranlarının daha yüksek olduğu da belirlenmiştir. Sis ve arkadaşlarının (2013) yaptıkları çalışmada; hemşire yakını olan öğrencilerin %36'sının hemşirelik mesleğini tercih etmeyi düşündüğü saptanmıştır. Aynı şekilde, Eskimez ve ark. (9)'nın çalışmasında hemşire bir yakını olan öğrencilerin hemşireliği tercih etme oranlarının daha fazla ol-

duğu belirlenmiştir. Bu sonuçlar, öğrencilerin hemşire bir tanıdıkları olmasının hemşirelik mesleğini daha yakından tanımalarını sağladığı ve bu nedenle meslek tercihlerinde etkili bir faktör olduğunu düşündürmektedir.

Meslek seçiminde, mesleğe uyum sağlamada ve verimli bir çalışma yaşamı sürdürmede o mesleğe ilişkin olumlu bir görüş ve tutuma sahip olmak gerekir (18). Bu araştırmada, öğrencilerin büyük bir kısmının (%38,6) üniversiteye başlamadan önce mesleğe karşı orta düzeyde bir olumlu bakış sergilediği görülmektedir (Tablo 2). Ayrıca tekrar meslek tercihlerinde hemşireliği seçmeyi düşünüp düşünmedikleri sorgulandığında, daha fazla öğrencinin (%58,2) olumlu yanıt verdiği görülmüştür. Bu durum; eğitim süresi boyunca meslek hakkında bilgi, tutum ve eğitim alan öğrencilerin, hemşirelik meslek algılarının olumlu yönde değişim gösterdiğini düşündürmektedir.

Mesleklerin hemen hemen hepsinde, kişinin başarılı olabilmesi mesleği bilerek ve isteyerek seçmeleri ile yakından ilişkilidir (5). Öğrencilerin hemşirelik mesleğini seçme nedenlerinin araştırıldığı bir çalışmada, %45'inin hemşireliği bir meslek edinmek amacıyla tercih ettikleri belirtmiştir (19). Law ve Arthur (20), hemşirelik mesleğinin öğrenciler tarafından iyi bir gelir sağlayan meslek (%67,9) olarak algılandığını saptamıştır. Bu araştırmaya katılan öğrencilerin meslek seçimi ile ilgili görüşleri incelendiğinde; öğrencilerin çoğunluğunun (%37,1) kolay iş bulma nedeniyle mesleği seçtikleri bulunmuştur (Tablo 2). Araştırmaya katılan öğrencilerin ekonomik düzeylerinin orta ve düşük olması, ebeveynlerinin eğitim düzeylerinin düşük olması, olumsuz çevresel faktörler gibi durumlar; mezuniyetten sonra işsiz kalma korkusu yaşamalarına ve iş bulma kolaylığı için hemşireliği tercih etmelerine neden olmuş olabilir.

Öğrencilerin ölçek toplam ve alt boyut puan ortalamaları incelendiğinde; genel görünüm alt boyutu puan ortalaması 10,96±2,05, iletişim alt boyutu puan ortalaması 9,22±2,80, mesleki ve eğitsel nitelikler alt boyutu puan ortalaması 20,06±3,73 olup, ölçek toplam puan ortalaması ise

40,25±6,33'dür (Tablo 4). Ölçeğin alt boyut ve toplam puan ortalamalarına göre, alt boyut ve toplamından alınabilecek en yüksek ve en düşük puanlarla kıyaslandığında; çalışmaya katılan öğrencilerdeki hemşirelik imajının orta düzeyde olumlu olduğu söylenebilir. Başka bir çalışmada,

HİÖ'nün genel görünüm alt boyutu ortalaması 10,82±2,25, iletişim alt boyutu ortalaması 10,55±2,88, mesleki ve eğitsel nitelikler alt boyutu ortalaması 27,19±5,49 olup, ölçek ortalaması ise 48,57±8,51 olarak bulunmuştur (5). HİÖ'den ve alt boyutlarından alınan puanların yükselmesi, hemşirelik imajının olumlu yönde olduğunu göstermektedir. Puanların minimum puanlara yaklaşması ise, imajın olumsuz yönde olduğunu göstermektedir (16). HİÖ alt boyutlarından ve toplamından alınabilecek en düşük ve en yüksek puanlara göre; çalışmaya katılan öğrencilerin hemşirelik mesleğini, ölçeğin bütününde ve üç alt boyutta olumluya yakın olarak algıladığı saptanmıştır.

Bu çalışmada, öğrencilerin sınıf düzeyine göre iletişim ve mesleki- eğitsel nitelikler alt boyutunda gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu ($p<0,005$), genel görünüm alt boyutu ve toplam puanda ise anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır ($p>0,05$) (Tablo 5). Bu durum, öğrencilerin sınıf düzeyleri arttıkça, hemşirelik mesleğinin rol ve sorumluluklarını daha iyi kavrayıp, meslekle ilgili imaj algılarının etkilendiğini göstermektedir.

Ailesinde veya çevresinde hemşirelik mesleğini seçmiş olan öğrencilerin, aile veya çevresinde hemşire tanıdığı olmayan öğrencilere göre HİÖ'den ve alt boyutlarından aldıkları puan ortalamalarının daha düşük olduğu belirlenmiştir (Tablo 5, $p>0,05$). Bu bulgu ailesinde veya çevresinde hemşirelik mesleğini seçmiş biri olanların mesleğin olumsuz ve zor yanlarını daha iyi biliyor olmalarıyla ilişkili olabilir.

Bu çalışmada, üniversite öncesi mesleği tanıyan öğrencilerin (%83,7) tanımayan öğrencilere göre; ölçek toplam puan ortalamasının daha düşük olduğu belirlenmiştir (Tablo 5, $p>0,05$). Sis Çelik ve ark.'nın (2013) çalışmasında, ailesinde hemşire tanıdığı olanların ailesinde hemşire tanıdığı olmayanlara göre hemşirelik imaj ölçeğinin mesleki ve eğitsel nitelik, genel görünüm alt boyutları puan ortalamalarının yüksek olduğu belirtilmiştir. Üniversite öğrencileri üzerinde yapılan çalışmada da meslekte sağlık ekibi üyesi tanıdığı olanların mesleki imaj algılarının olumlu olduğu görülmüştür (21). Bu çalışmada, mesleği tanıma ile ölçek puan ortalamaları arasında fark bulunmazken, meslek ile ilgili üniversite öncesi dönemde bilgisi olan öğrencilerin, olmayanlara oranla hemşirelik mesleğini daha olumsuz algılayabileceği düşünülmektedir. Mesleği doğru kaynaklardan tanımanın meslek imajını olumlu

yönde etkileyebileceği ve ayrıca meslekle ilgili bilgisi olmadan öğrenim hayatına başlayan öğrencilerin ise meslekle ilgili beklentilerini karşılayamayıp hayal kırıklığına uğramalarının meslek imajını olumsuz yönde etkileyebileceği düşünülmektedir.

Tekrar hemşireliği seçebilecek öğrencilerin ölçek toplam puan, genel görünüm ve iletişim alt boyut puan ortalamalarının, tekrar hemşireliği seçmek istemeyen öğrencilerin ölçek toplam puan, genel görünüm ve iletişim alt boyut puan ortalamalarına göre daha yüksek olduğu ve bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptanmıştır (Tablo 5, $p<0,05$). Bu bulgu, meslek imajı olumlu yönde olan öğrencilerin hemşirelik mesleğini seçtiklerine memnun olduklarını ve beklentilerini karşıladıklarını göstermektedir.

Sonuç

Öğrencilerin %28,3'ü hemşirelik bölümünden memnun olduklarını ifade etmiştir. Öğrencilerin %58,2'si ise tekrar hemşireliği seçebileceğini ifade etmiştir. Öğrencilerin genel görünüm alt boyutu ortalamasının $10,96\pm 2,05$ olduğu, iletişim alt boyutu ortalamasının $9,22\pm 2,80$, mesleki ve eğitsel nitelikler alt boyutu ortalamasının $20,06\pm 3,73$ ve ölçek toplam puan ortalamasının ise $40,25\pm 6,33$ olduğu saptanmıştır. Sonuç olarak; öğrencilerin büyük bir kısmının üniversite öncesi mesleği tanıdığı (%83,7), hemşirelik imaj ölçeğinden aldıkları puan ortalamalarının yüksek olduğu ($40,25\pm 6,33$) ve bu öğrencilerin hemşirelik mesleğine karşı olumlu bakış açısı sergiledikleri görülmüştür.

Elde edilen sonuçlara göre; öğrencilere üniversiteye başlamadan önceki eğitim hayatlarında meslek tanıtımlarının ve eğitimlerinin verilmesi, hemşirelik mesleğinin rol ve sorumluluklarının anlatılması önerilmektedir. Ayrıca üniversitede öğrenim gören hemşirelik öğrencilerinin meslek algıları ve gelecek beklentileri konusunda daha fazla çalışma yapılması ve meslek imajını etkileyen faktörlerin değerlendirilmesi önerilmektedir.

Tablo 5. Öğrencilerin bazı özelliklerine göre HiÖden aldıkları puan ortalamaları (N=251).

Özellikler	Genel görünüm	İletişim	Mesleki ve eğitsel nitelikler	Ölçek toplamı
	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$
Cinsiyet				
Kadın(n=160)	11,05±1,98	9,27±2,61	19,82±3,72	40,15±6,24
Erkek (n=91)	10,80±2,18	9,14±3,12	20,49±3,74	40,43±6,53
İstatistiksel Analiz	t=-0,917 p=0,360	t=-0,358 p=0,721	t=1,367 p=0,173	t=0,347 p=0,729
Sınıf Düzeyi				
1.sınıf (n=63)	10,53±1,89	9,19±2,56	21,46±3,61	41,19±6,31
2.sınıf (n=60)	11,03±1,88	9,85±2,67	19,98±4,11	40,86±6,70
3.sınıf (n=64)	11,06±2,12	8,28±2,64	19,37±2,88	38,71±5,48
4.sınıf (n=64)	11,20±2,26	9,62±3,11	20,06±3,73	40,29±6,67
İstatistiksel Analiz	F=1,257 p=0,290	F=3,972 p=0,009	F=4,377 p=0,005	F=1,918 p=0,127
Yaşadığı Yer				
Şehir merkezi (n=164)	10,87±2,00	9,17±2,87	19,95±3,75	40,00±6,32
İlçe (n=82)	11,07±2,20	9,39±2,69	20,36±3,73	40,82±6,52
Köy (n=5)	12,00±1,00	8,20±2,58	19,00±3,39	39,20±3,19
İstatistiksel Analiz	F=0,913 p=0,403	F=0,497 p=0,609	F=0,543 p=0,582	F=0,536 p=0,586
Üniversitede okuyan kardeş				
Evet (n=101)	11,01±2,10	9,39±2,69	20,59±4,38	41,00±6,88
Hayır(n=150)	10,92±2,03	9,11±2,88	19,71±3,19	39,74±5,90
İstatistiksel Analiz	t=0,376 p=0,707	t=0,781 p=0,435	t=1,840 p=0,067	t=1,553 p=0,122
Ekonomik durum				
Çok iyi (n=7)	12,14±1,95	10,00±3,82	24,57±5,62	46,71±9,51
İyi (n=41)	10,70±2,21	9,19±3,36	20,48±4,13	40,39±7,44
Orta (n=166)	11,04±2,04	9,15±2,54	19,68±3,43	39,87±5,68
Yetersiz (n=30)	10,80±1,86	9,46±3,17	20,43±3,77	40,70±6,53
Çok kötü (n=7)	10,00±2,16	9,42±3,25	20,71±3,59	40,14±8,13
İstatistiksel Analiz	F=1,231 p=0,298	F=0,225 p=0,924	F=3,362 p=0,011	F=2,043 p=0,089
Ailede veya yakın çevrede hemşirelik mesleğini seçme durumu				
Var (n=169)	10,91±1,98	9,25±2,73	20,07±3,38	40,23±5,70
Yok (n=82)	11,06±2,21	9,17±2,97	20,06±4,39	40,29±7,51
İstatistiksel Analiz	t=-0,540 p=0,590	t=0,221 p=0,825	t=-0,020 p=0,984	t=-0,066 p=0,948
Üniversite öncesi mesleği tanıma durumu				
Evet (n=210)	10,95±2,01	9,14±2,64	20,06±3,58	40,15±5,99
Hayır (n=41)	11,00±2,26	9,65±3,53	20,09±4,48	40,75±7,93
İstatistiksel Analiz	t=-0,135 p=0,892	t=-1,076 p=0,283	t=-0,056 p=0,956	t=-0,553 p=0,581
Tekrar hemşireliği seçme isteği				
Evet (n=146)	11,42±2,09	10,17±2,97	20,29±3,97	41,89±6,38
Hayır (n=105)	10,62±1,96	8,57±2,48	19,90±3,56	39,07±6,05
İstatistiksel Analiz	t=-3,113 p=0,002	t=-4,704 p=0,000	t=-0,817 p=0,415	t=-3,557 p=0,000

Kaynaklar

1. Erdal G, Gücüyener İ, Erdal K. Eğitim Kurumlarında Kurumsal Kimlik, Kurumsal İmaj Ve Eğitime Katkısı. *Electronic J Vocational Coll* 2013;3:54-61.
2. Morris- Thompson T, Shepherd J, Plata R, Marks-Maran D. Diversity, Fulfilment and Privilege: The Image of Nursing. *J Nurs Manag* 2011;19:683-92.
3. Bağçeci B, Çetin B, Ünsal S. Öğretmenlerin mesleki imaj ölçęęi. *Gaziantep University Soc Sci* 2013; 12: 34-48.
4. Adıgüzel O, Tanrıverdi H, Özkan DS. Mesleki Profesyonellik ve Bir Meslek Mensupları Olarak Hemşireler Örneęi. *Yönetim Bilimleri Dergisi* 2011; 9: 239-59.
5. Sis Çelik A, Pasinlioęlu T, Kocabeyoęlu T, Çetin S. Hemşirelik Mesleğinin Toplumdaki İmajının Belirlenmesi. *FN Hem Derg* 2013;21:147-53.
6. Çıtak Tunç G, Akansel N, Özdemir A. Hemşirelik ve Sağlık Memurluęu Öğrencilerinin MeslekSeçimlerini Etkileyen Faktörler. *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanat Dergisi* 2010;3:24-31.
7. Özdelikaya A, Mumcu Boęa N, Çayan N. Hemşirelik Öğrencilerine ve Sağlık Alanı Dışındaki Öğrencilere Göre Hemşirelik İmajı. *Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi* 2015; 5: 1-5.
8. Çınar Ş, Demir Y. Toplumdaki hemşirelik imajı: Bir ölçek geliştirme çalışması. *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi* 2009; 12: 24-33.
9. Eskimez Z, Öztunç G, Alparslan N. Lise son sınıfta okuyan kız öğrencilerin hemşirelik mesleğine ilişkin görüşleri. *Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Dergisi* 2008;15: 58-67.
10. Ekinci M, Dikici İC, Derya M, Dinç S, Şahin AO. Mühendislik Bölümünde Öğrenim Gören Erkek Öğrencilerin Erkek Hemşirelere Karşı Bakış Açıları. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi* 2014; 3: 632-45.
11. Kalisch BJ, Begeny S, Neumann S. "The Image Of The Nurse On The Internet", *Nursing Outlook* 2007;182-8.
12. Hoeve Y, Jansen G, Roodbol P. The Nursing Profession:Public İmage, Self-Concept And Professional İdentitiy. A Discussion Paper *Journal of Advanced Nursing* 2013;70:295-309.
13. Karagözoęlu Ş. Bilim, Bilimsel Araştırma Süreci ve Hemşirelik. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi* 2006; 64-71.
14. Korkmaz F, Görgülü S. Hemşirelerin Meslek Ölçütleri Bağlamında Hemşireliğe İlişkin Görüşleri. *Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Dergisi* 2010;1-17.
15. Elibol E. Anadolu Sağlık Meslek Lisesinde Öğrenim Gören Hemşirelik Öğrencilerinin Mesleğe Yönelme, Mesleki İmaj ve Beklenti ile Gelecek Planlarına İlişkin Görüşleri. *İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2014.*
16. Özsoy SA. Toplumda Hemşirelik İmajının Belirlenmesi. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi* 2000;16,1-19.
17. Hemşirelik Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun. *Resmi Gazete, Eriřim 27.04.2014,2007*, <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2007/05/20070502-3.htm>.
18. Karadaę G, Pekmezci S, Sapçı E. Thought and Expectations Of Nursing Students Through Education And Professional. *Gaziantep Med J* 2015;25:26-31.
19. Turgay AS, Karaca B, Çeper E. Hemşirelik Öğrencilerinin Mesleği Algılayışları. *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi* 2005; 8: 54-62.
20. Law W, Arthur D. What factors influence hong kong school students in their choice of a career in nursing?. *International Journal of Nursing Studies* 2003;40:23-32.
21. Sarıkaya T, Khorshid L. Üniversite Öğrencilerinin Meslek Seçimini Etkileyen Etmenlerin İncelenmesi: Üniversite Öğrencilerinin Meslek Seçimi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi* 2009;7:393-423.